

HOMILIA EN LA JORNADA VERDAGUERIANA

Amb una responsabilitat veritablement corprendora i amb una humilitat ben sincera, Sant Pau ens acaba de dir en la primera lectura, que si predica l'Evangelí, no té cap motiu de gloriar-se'n, ja que «me n'ha estat imposada l'obligació». Per això, exclama de seguida amb força extraordinària «ai de mi, si no predico l'Evangelí!» (I Cor. 9, 16). És la consciència viva de l'Apòstol la que parla; és el clam del sacerdot de Jesucrist, que sent, colpidor, el manament del Mestre: «Aneu, doncs, i convertiu tots els pobles» (Mt. 28, 19) És la responsabilitat d'aquell que sap que Déu l'envia talment com a Jesús, a «portar el missatge joïós als desventurats, a anunciar als captius la llibertat, i als cecs el recobrament de la vista; a posar en llibertat els oprimits, i proclamar un any de gràcia del Senyor Heus aquí les paraules d'Isaïas (61, 1-2), proclamades per Jesús en la sinagoga de Natzaret i aplicades a Ell mateix Ho hem escoltat en la segona lectura (Lc. 4,18-19).

«Ai de mi, si no predico l'Evangelí!». No trobeu, benivolguts, que aquestes paraules s'escauen bé en aquesta concelebració eucarística? Per què som aquí? Avui en aquesta venerable església catedral de Vic, retem homenatge al gran sacerdot-poeta Mn. Jacint Verdaguer, amb motiu del centenari de l'aparició de *l'Atlàntida* i del 75 aniversari de la seva mort. Aquest homenatge el fem tots plegats, els bisbes i preveres catalans, a aquell que, coronat «poeta de Catalunya» pel bisbe Morgades, mai es desdigué del seu programa de vida, simbolitzat per «la lira i el calze»: la lira del poeta i el calze del sacerdot, que Déu li donà.

«M'ha dat un calze d'or (escrigué ell mateix)
i una arpa d'or i plata:
un calze celestial
per beure sang sagrada...
Quan n'he beguda un glop
me'n poso a tocar l'arpa,
cantant a terra i cel
l'amor que m'embriaga.»
(*Flors del Calvari*, 107.)

Així Verdaguer féu possible un sacerdocí exemplar i fecund, que donà fruits d'honorança per a l'Església i per a la Pàtria: un sacerdocí exemplar, que no quedà desmentit mai; ni en les hores angoixoses d'alguns dels últims anys de la seva vida.

La lira de la poesia verdagueriana! És la lira del poeta, que creà l'expressió autèntica de la parla catalana, aleshores en plena decadència pel mal gust de l'època i per una expressió literària arcaica. Per fer aquesta creació

Verdaguer es lliurà a la recerca minuciosa i pacient del llenguatge del poble. De fet, ell «venia del poble, era poble, es feia poble i portava en la seva sang i en el seu esperit la força de la paraula vivent, intacta», com ha escrit un sacerdot-poeta contemporani. Per això ell fou la clau de volta del renaixement literari de Catalunya. Ningú com ell treballà, enaltí i harmonitzà la nostra llengua, donant-li tota l'aptitud perquè fos el començament d'una renaixença literària vigorosa. En aquest sentit, és ben cert que la poesia de Verdaguer fou, més que en cap altra poeta, creació de llengua. Els mestres el seguiren; i també tot el poble català, que cantà les seves cançons sense transmutar la llengua. Fins i tot, la magnificència i riquesa de la llengua catalana retrobada, li permeteren les volades èpiques de l'*Atlàntida*, el centenari de la qual avui commemorem, i després del seu gran poema *Canigó*. La concepció d'aquella —avui reconeguda arreu com l'expressió cimera de la literatura catalana— tingué lloc en aquestes riques terres ausetanes i comptà amb el fonament de la tradicional cultura clàssica que Verdaguer rebé en el Seminari de Vic.

I què em dieu del calze sacerdotal de Verdaguer, inseparable de la seva lira? Cal dir ben clar que tota la seva obra expressa la *perfecció ascètica i mística del seu sacerdoti*. D'una banda, la genialitat de la paraula del gran poeta fou en ell una donació vocacional i generosa: estigué al servei d'un sacerdoti sincerament viscut. En la seva obra poètica —ell mateix ho digué— «hi ha alguna nota patriòtica, però hi abunden més les religioses. Què hi voleu fer? Quaranta anys ha que canto (Déu me perdó lo malament que ho faig) les coses del cel. Al principi m'ho aconsellava lo sagrat Evangeli, més a la fi m'ho han dit i fet entendre los homes i tot amb lliçons inoblidables, que les coses d'allí dalt valen i inspiren més poesia i més amor que les coses d'ací baix» (Pròleg *als Aires del Montseny*). La llengua prengué en ell una nova fesomia amb dolçor d'afectes, de llum interior i de diàleg entre Déu i l'ànima.

D'altra banda, des de la primera poesia religiosa de Verdaguer, fins a les idíl·liques *Flors a Maria*, dels moments dolorosos finals de la seva vida, sempre, en la trajectòria de la seva obra, tant en prosa com en vers, existí la presència transcendent de la *més exquèsida espiritualitat sacerdotal*. La seva poesia religiosa no és una contemplació ociosa, ni un mer desfogament dels seus sentiments personals de pietat, ni tan sols un port de refugi en les tempestes de la seva ànima atrobolada. És una comunicació autèntica i l'expressió sincera de la seva fe i del seu amor. Com cantà les creences més fondes de la fe cristiana: al bon Déu, a Jesús, a la Verge Maria, als sants! A tots els cantà amb la seva poesia senzilla, viscuda, sempre enlairada, que arribava al cor del poble i sintonitzava plenament amb la fe. *Idíl·lis i Cants místics, Montserrat, Sant Francesc, Lo somni de Sant Joan, Jesús Infant, Veus del Bon Pastor, Roser de tot l'any, Flors del Calvari, Flors de Maria...* Qui en podria fer ràpidament una llista complerta i exhaustiva? «Creiem fer una obra de caritat —es creu en el pròleg de la seva obra pòstuma *Al cel*— i la més gran de totes, parlant del Cel, escrivint-ne i cantant-ne... Cantant lo cel, crec complir un precepte diví... Ara més que mai convé cantar a l'afadigada humanitat la cançó de les divines esperan-

ces; ara més que mai cal parlar d'una altra Glòria als qui viuen i moren per l'enganyosa glòria del món... Cal dir als qui sofreixen que hi ha un lloc de repòs; als qui naveguen, que hi ha un port segur; i als qui moren, que hi ha una resurrecció. Cal dir ben alt als rics que hi ha unes altres riqueses a guanyar fent caritat als pobres; i a aqueixos cal dir-los-hi més alt encara que hi ha uns altres béns que esperar i que es comprenent sofrint amb paciència les pences d'aquesta curta vida i que són d'eterna durada.» I ell, el poeta, crida encara amb una veu que surt del fons de la seva ànima «Vull anar al Ciel» i «No voldria anar-hi sol».

Algú podria dir potser, en llegir l'*Atlàntida*, que el seu tema és paganitzant. Certament, aquesta fou la inspiració juvenívola sorgida en els estudis clàssics de la seva adolescència en el Seminari. Però ja es cuidà ell mateix, quan, novell sacerdot, elaborà definitivament el poema, de cristianitzar-lo, bo i conservant el tema bàsic mitològic. El mateix Verdaguer, en els seus *Records d'una missa nova*, explicant la raó d'haver escrit el gran poema, afirmà que havia cantat la seva primera missa, a la capella de Sant Jordi, «entre un dolmen i un altar». Doncs bé, traieu de l'*Atlàntida* —ha dit un gran escriptor de casa nostra— el marc religiós en el qual l'obra es troba enquadrada i el final que tanca el gran poema, i obtindreu un tronc sense ànima. Dir que Verdaguer no tingué a l'*Atlàntida* el sentit místic de la natura és una equivocació. És cert: no posseí el sentit de la natura que portà les antigues religions paganes al concepte panteïsta o politeïsta de la divinitat. Tingué però molt fonament el veritable sentit místic de la natura: aquell que portà al salmista a recordar que els cels, el firmament i totes les criatures pregonen la glòria del Creador; aquell que portà a Sant Francesc d'Assís a compondre el meravellós càntic a les criatures, que el nostre poeta traduí a la llengua catalana.

Heus aquí encara una altra afirmació ben decidida, a propòsit de la poesia de Verdaguer: ell *sempre cercà, amb afany evangelitzador, la cristianització del poble català*. Vegeu si no: no és veritat que, fins fa ben poc temps, cantàvem i assaboríem en les nostres parròquies els càntics espirituals compostats pel nostre gran poeta? Els seus versos eren com una catequesi, un veritable apostolat. Ell féu de la poesia com una segona naturalesa, manifestació i expansió alhora del sentit de la fe que ha esponjat i entès el cor del poble català. I l'ànima del poeta, apòstol, no fou potser la de voler fer entrar en el cor de tots els homes els sentiments de fe i d'amor que abrusaven la seva ànima? «Qui pogués posar lo nom de Déu allà on voldria!», escriví en el seu *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*. «En cada rocal de vora mar», ho faria; «en lo front de cada serra... en lo mur de les ciutats oblidadisses i en lo portal dels masos oblidats, i en cada racó de món a on se plora... i en cada golfa humida... i en lo bressol del qui naix i en lo llit del qui agonitza!».

Tres grans personatges de la seva època compregueren el foc ardent del gran sacerdot-poeta. El primer d'ells fou Milà i Fontanals, que li digué un dia: «faci també cants místics». L'altre Torras i Bages, encara no bisbe de Vic, que li demanà en una carta la seva col·laboració per una obra vasta d'illustració i devoció per a ús del poble. El tercer fou Sardà i Salvany,

l'eminent sacerdot apologista, que li pregà que l'ajudés a emprendre quelcom per al poble, de caràcter religiós. Verdaguer seguí coratjosament el consell dels seus grans amics.

Però cal insistir encara que *l'afany apostòlic el posseí Verdaguer i el prodigà de moltes maneres*. Ell sabia que arribava al cor del poble. Per això la seva poesia fou senzilla i elevada alhora: com si sortís del fons de l'ànima del poble. D'altra banda, les seves col·laboracions a les publicacions i revistes de l'època foren nombroses i sovintejades. Així influí a la vegada en el poble de Catalunya i en el món de la cultura del seu temps. No podia ser d'altra manera. Fou un poeta reconegut unànimement com a mestre indiscutible. Per això els artistes, sobretot els que eren membres del famós «Cercle artístic de Sant Lluç» —que col·locaven la moral com a llei essencial de l'art— rebren la influència de l'obra verdagueriana. En contemplar, per exemple, les pintures de Llimona i Baixcras, o en escoltar la música del mestre Lluís Millet, sembla que hom percebeix, en colors o melodies, una visió de les poesies de Verdaguer.

No és veritat que hom pot afirmar veritablement que ell, el nostre gran poeta, amb la lira i el calze, fou un veritable evangelitzador del seu temps? No és veritat que la fecunditat religiosa i cristiana de la seva obra poètica i literària arribà al cor del poble de Catalunya? Quin exemple per a tots nosaltres, els sacerdots d'aquest final de segle!

És cert que els temps han canviat moltíssim des d'aquell dia 10 de juny de 1902, que Verdaguer lliurà la seva ànima a Déu en el silenci de Villa Joana de Vallvidrera. És cert que des d'aleshores el sentit cristià de la vida ha minvat a casa nostra. Verdaguer ja es queixava en el seu temps del «doll cada dia més amargant i terrós de la poesia contemporània, que, descreguda, sense cor i sense ànima, va deixant les ales a bocins en lo fang de la matèria!» (*Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*). És cert també que avui corrents modernitzadores, carregades d'indiferència agnòstica, de secularització i d'amoralisme i així mateix que ideologies, estranyes totalment als valors de l'Evangelí, han arribat a la ciutat i als pobles i, amb ànsies de conquesta, invadeixen les planes i les muntanyes.

Aquests fets ens interpellen a tots, bisbes i sacerdots de Catalunya. El sacerdot-poeta Verdaguer encara és per a nosaltres una lliçó vivent. El sacerdocí, fortament viscut per ell, fins i tot en la tragèdia que enfosquí els últims anys de la seva vida, i sobretot la seva ànsia evangelitzadora, fruit de la vivència mística de la fe i l'amor, ho demostren de sobres. «Ai de mi, si no evangelitzo!», hem de dir com Sant Pau. És clar que no tots tenim, ademés del calze, la lira per cantar poèticament la nostra fe cristiana. Però sí que tenim la gràcia d'un sacerdocí, que ens configura a Crist, i és do de Déu ofert a l'Església, com a servei i com a ministeri. Tenim també una paraula per dir a tothom i un cor ardent, a causa del foc de l'amor de Crist, que ens abrusa. Sabem que el poble de Catalunya ens necessita i ens espera, ara més que mai. Ens necessita: aquest poble, nascut a la fe cristiana en el bressol de l'Església —«un poble pastat de cristianisme des dels seus orígens, en la cultura i en els costums», com va escriure el canonge Cardó—, que avui ressorgeix amb força renovellada, tant en la seva cultura com en

la seva vida política. I sabem que ens espera: perquè en el seu cor encara és viva la fe, que l'ha acompanyat sempre en el curs de la seva història; i perquè els nombrosos «nous catalans», que han vingut d'altres terres d'Espanya porten, malgrat sigui amb característiques diferents, l'alè cristià que, en el baptisme, donà escalf a la seva ànima tot just nascuda en les seves llars humils. Prediquem! Evangelitzem! Allò que constitueix la nota específica de les nostres activitats és aquesta: «predicar l'Evangelí de Déu», com ens indica Sant Pau (I Tess. 2, 9). El sacerdot-poeta, Mn. Jacint Verdager, al qual avui retem homenatge i encomanem a Déu, ens ho recorda. Ell, el sacerdot de l'Església catòlica i el poeta de Catalunya. I com ell treballarem i farem via, bo-i-dient, ara i sempre, amb el convenciment més sincer del nostre cor:

«Jo, sembrador de la grana
divina en l'ànima humana,
si em pregunteu a qui fio
la collita que somnio,
vos diré: —La fio al cel.»

(Roser de tot l'any.)

Emm. Cardenal Narcís Jubany, arquebisbe de Barcelona